

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

[1]

Η παρούσα μελέτη αποτελεί συνέχεια προηγούμενης, αφιερωμένης στο ζήτημα της υποδοχής του ώριμου έργου του Σολωμού στο αθηναϊκό κέντρο, από την εποχή της έκδοσης των *Ευρισκομένων* (1859) μέχρι την περίοδο του μεσοπολέμου¹, ακριβέστερα στην **ερμηνεία αυτών των όρων υποδοχής, που διαμορφώνονται βάσει του δεσπόζοντος στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα αισθητικού κανόνα της αληθοφάνειας**: οι αντι-ρομαντικές προϋποθέσεις της επιτυχημένης ποίησης (: ισορροπία μορφής-περιεχομένου· έλεγχος της φαντασίας· έμφαση στη λογική και "φυσική" συνοχή των έργων) δημιούργησαν έναν ορισμένο **ορίζοντα προσδοκιών** (βλ. παρακάτω) με μεγάλη διάρκεια, που στην ουσία απώθησε, παρά τα επιφανόμενα, το "διαφορετικό", δηλαδή **αναληθοφανές, ώριμο έργο του Σολωμού**.

Η **συνταγματική διερεύνηση και ερμηνεία** των όψεων του αισθητικού κανόνα της **αληθοφάνειας**, μέσα από τη διασταύρωσή του με το έργο του Σολωμού, της προηγούμενης μελέτης μου, **μετατίθεται εδώ σε παραδειγματικό επίπεδο**, στο εσωτερικό της αθηναϊκής πνευματικής και λογοτεχνικής σκηνής, με άξονα αναφοράς το έργο του Άγγελου Βλάχου (1838-1920).

Το λογοτεχνικό και κριτικό-θεωρητικό έργο του Βλάχου είναι άρρηκτα δεμένο με **τις απαιτήσεις της αληθοφάνειας**, και προσφέρεται κατ'εξοχήν για να κατανοήσει κανείς **τη συναρμογή των διάφορων πτυχώσεών της**, αφού ο Βλάχος πέρασε από το Ρομαντικό πνεύμα και τον βυρωνισμό, στην αντίπερα όχθη, ακολουθώντας δρόμους, που σταδιακά, από το 1860 και μετά, τον οδήγησαν σε μια ώριμη εννόησή της, θεματοποιημένη το 1871 στον Πρόλογο των *Κωμωδιών* του². Η διαδρομή του Βλάχου από τον βυρωνισμό, στην προσγείωση στην πραγματικότητα και την «πραγματοσκοπία» (βλ. παρακάτω), στον (Νεο)κλασικισμό, στη σάτιρα και στον Heine, στην αντίληψη για μια **εθνικών προδιαγραφών ποίηση**, ικανή να αποδόσει **ιδανικούς εθνικούς τύπους**, και μια «φυσική» οδό στη γλώσσα (βλ. παρακάτω), στην κωμωδία και σε μια θεωρία περί ποιήσεως, επικεντρωμένη στις απαιτήσεις των εκάστοτε λογοτεχνικών ειδών και **τρόπων**, στη **διηγηματογραφία**, εν τέλει, και τη **ρητή αντιπαράθεση στον Νατουραλισμό**, οριοθετεί το ευρύ φάσμα των διακλαδώσεων της **αληθοφάνειας στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα** και στο πεδίο των μετα-Ρομαντικών αντιλήψεων περί λογοτεχνίας.

¹ Δημ. Αγγελάτος, «ήχος λεπτός...[...] γλυκύτατος[ς], ανεκδύγητος[ς]...». *Η «τύχη» του σολωμικού έργου και η εξακολουθητική αμηχανία της κριτικής (1859-1929)*, Αθήνα, Πατάκης, 2000,

² Άγγ. Βλάχος, «Πρόλογος»: *Κωμωδία. Η κόρη του παντοπώλου-Γαμβρού πολιορκία-Γάμος ένεκα βροχής-Ο Λοχαγός της Εθνοφυλακής-Η εορτή της μάμμης-Προς το θεαθήναι-Η σύζυγος του Λουλουδάκη*, Αθήνα, εκδ.: Αγγ. Κανδριώτης-Ζ. Γρυπάρης, 1871, γ'-ισ'.

Σχόλιο [D1]: Η "γεωγραφία" της ανάγνωσης: Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης

Πεδίο εφαρμογής: Αυτοτελής μελέτη/Εισαγωγή

Αντικείμενο

Σχόλιο [D2]: Η "γεωγραφία" της ανάγνωσης: Μακροσκοπική/άλλες μελέτες

Σχόλιο [D3]: Τακτικές ανάγνωσης

Θέση [Δελτία]

Σχόλιο [D4]: Τακτικές ανάγνωσης

Οι υπογραμμισμένες διατυπώσεις:- κλειδιά

Σχόλιο [D5]: Τακτικές ανάγνωσης

Τα στοιχεία των διατυπώσεων-κλειδιών: όροι, ονόματα, χρονίες, παραθέματα, κλπ.

Για το λόγο αυτό το ερμηνευτικό ενδιαφέρον της παρούσας μελέτης στρέφεται στο έργο του Βλάχου και την εννοιολογική υποδομή του, την *αληθοφάνεια*, οι καθοριστικοί και συμπληρωματικοί πόλοι της οποίας είναι η πραγματικότητα και το ιδανικό, διερευνώντας ταυτόχρονα σε συγκριτολογικό επίπεδο, τη διαπλοκή του έργου αυτού με το λογοτεχνικό και κριτικό-θεωρητικό περιβάλλον της εποχής του, ιδιαίτερα με τις εισηγητικές εκθέσεις των πανεπιστημιακών κριτών των Ποιητικών Διαγωνισμών του Πανεπιστημίου Αθηνών, με την ποίηση και κυρίως τη δραματογραφία-κωμωδιογραφία της περιόδου 1858-1873, με το έργο του βασικού, άλλοτε εμφανούς και άλλοτε αφανούς, “αντίπαλου” του, Εμμ. Ροΐδη, με την ποίηση, τέλος, και την πεζογραφία της ‘γενιάς’ του 1880.

[2]

Την έννοια της ~~αληθοφάνειας~~ που υποδηλώνουν οι αναφορές στη *φυσικότητα* στα τρία πρώτα χρόνια των Π.Δ., θα σχηματοποιήσει γενικευτικά κατ’αρχήν ο Αλέξ. Ρ. Ραγκαβής στην εισηγητική έκθεση του Π.Δ. του 1854, στη βάση του συμπληρωματικού ζεύγους «εικονικής ομοιότητας» και «ιδανικής ευγενείας» (ό.π., 31), που απαιτείται για την επιτυχημένη σύνθεση τραγωδίας, του δυσκολότερου και πολυπλοκότερου ποιητικού είδους (αυτό είναι η κοινή πεποίθηση των πανεπιστημιακών κριτών): το είδος του συνδυασμού των δύο παραμέτρων στη δραματική ποίηση, θα εξεικευτεί από τον Βλάχο μερικά χρόνια χρόνια αργότερα, στη θεωρία του περί κωμωδίας (1871) και κατόπιν στην πεζογραφία (1879), ως διαλεκτική σχέση μεταξύ του υλικού το οποίο αντλείται από την κοινωνική πραγματικότητα, και άρτιας καλλιτεχνικής επεξεργασίας του, απαραίτητης για την παραγωγή των *ιδανικού της γενικότητας τύπου*³, ή ακριβέστερα ως διαλεκτική σχέση μεταξύ φωτογραφικού υλικού (*φωτογραφήματα*) και ζωγραφικής επεξεργασίας του, όπως θα υπογραμμίσει το 1871: «Παρατηρών με βαθύ βλέμμα και ακάματον υπομονήν τον περιπατούν κόσμον, σπουδάζων αυτόν υπό πάσαν έποψιν, και μέχρι των εσχάτων αυτού πτυχών εισχωρών, αναβαίνων και καταβαίνων ακούραστος την κοινωνικήν κλίμακα από του μυριοπλούτου μέχρι του επαίτου, αντιγράφων τα ιδιάζοντα εις έκαστον πρόσωπον χαρακτηριστικά, και φωτογραφών ει δυνατόν τας εν τη παντοειδεί εκείνη τύρβη ανακυκλωμένας ποικίλας φυσιογνωμίας, έργον έχει να επεξεργασθή κατόπιν τα φωτογραφήματά του, en retouchant ούτως ειπείν αυτά, απολειαινών την τραχύτητα των γραμμών και αναπλάσσων αυτά εις πρόσωπα αληθή μεν πάντως και εθνικά, φέροντα όμως τον ιδανικόν της γενικότητος τύπον και προς ουδέν υπαρκτόν πρόσωπον ομοιάζοντα[...]

Ο Βλάχος θα φτάσει στη θεωρία αυτή αφού κατανοήσει σε βάθος την ανάγκη να ξεπεραστούν οι Ρομαντικές υπερβολές, γι’ αυτό και θα επικαλεστεί κατ’ αρχήν (1861) την πρωτοβάθμια εκδοχή *αληθοφάνειας*, τη *φυσικότητα*, ή με τη δική του μεταγενέστερη αντίληψη, τη φωτογραφική

Σχόλιο [D6]: Η “γεωγραφία” της ανάγνωσης; Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης

Έννοια/ Έννοιες

Σχόλιο [D7]: Παραπομπή;

³ Ό.π., 1’.

ευκρίνεια του υλικού, σε μια αφήγηση προσγειωμένη στα πράγματα⁴, υιοθετώντας τη στάση του ιστορικού, που δεν υπερβαίνει τη φυσική τάξη του κόσμου: «Όταν δύναται τις να διηγηθή ό,τι συνέβη, τις η ανάγκη να πλάση ό,τι ηδύνατο να συμβή; Προς τι να προσπαθήση ν'ανασκευάση αυτός ό,τι ο ρους των πραγμάτων φυσικώς και προχείρως κατεσκεύασεν;» (ό.π.).

Ξεκινώντας από την απαιτούμενη *διαφάνεια* της αναπαράστασης στη λογοτεχνία, ο Βλάχος θα επιμείνει στην τροπολογία της έντεχνης απόδοσής της, πράγμα το οποίο σήμαινε ότι η αναπαράσταση έπρεπε να έχει τη *διαφάνεια* μιας μη παραμορφωτικής, εικόνας η οποία δεν θα πρόδιδε τον πραγματικό άνθρωπο και τις πράξεις του, αλλά δεν θα έμενε και σε μια πιστή αντιγραφή του· η ύπαρξη μ' άλλα λόγια, μιας καθαρής και *διαφανούς* εικόνας δεν ήταν αρκετή για να επιτευχθεί η *αληθοφάνεια*, αφού αυτή δεν εξαρτιόταν από την πιστή αντιγραφή των δεδομένων της πραγματικότητας αλλά από την (καλλιτεχνική) αναγωγή τους στον κόσμο του *ιδανικού*.

Έτσι, η πλοκή των δραματικών έργων (αλλά και εκείνων της πεζογραφίας) έπρεπε να δίνει την εντύπωση (και μόνον την εντύπωση) ότι αν και κατασκευασμένη μέσα στη δραματική δομή, για να την εξυπηρετήσει, διατηρούσε μιαν οιονεί φυσική αυτονομία (: «[...] η εκ της σχέσεως ταύτης <μεταξύ των «χαρακτήρων»> αντίθεσις ή ομοιότης να παράγη πλοκήν φυσικήν μεν και ουκί αμέσως τετεχνημένην, αναγκαίαν όμως ως εκ της διαφοράς των χαρακτήρων και τετεχνημένην επομένως εμμέσως ως εκ της τεχνικής των χαρακτήρων διαπλάσεως»)⁵, ότι θα της ήταν δηλαδή δυνατόν να βρίσκεται και αλλού, έξω από το έργο, οπουδήποτε στον κόσμο. Ο κύκλος αυτός από την πραγματικότητα των χαρακτήρων (τα «φωτογραφήματα») στον *ιδανικό* τύπο τους και από εκεί, μέσω της *φυσικότητας* της πλοκής, σε μια οιονεί πραγματικότητα, οδηγούσε στην *αληθοφάνεια*, στη *διαφανή* δηλαδή αναπαράσταση με όρους *φυσικότητας*, ενός *ιδανικού* κόσμου, πράγμα το οποίο ωστόσο γινόταν ανάλογα με τις απαιτήσεις των εκάστοτε λογοτεχνικών *τρόπων* και ειδών, όχι ερήμην τους, όπως θα υποστηρίξει συστηματικά ο Βλάχος στα κριτικά-θεωρητικά κείμενά του στην περίοδο 1874-1875.

Αυτή η κατάσταση πραγμάτων ξεπερνούσε την εκδοχή της ευθείας *αντανακλαστικής* σχέσης μεταξύ τέχνης και ιστορικής-πολιτισμικής πραγματικότητας, πόσο μάλλον που ο Βλάχος ήταν σταθερά προσανατολισμένος στην κατεύθυνση μιας *εθνικής* λογοτεχνίας, υπέρ μιας διαμεσολαβημένης *αντανακλαστικής* σχέσης, που οριοθετούσε ακριβώς την *αληθοφάνεια*: την ίδια στιγμή η πραγματικότητα γινόταν η μεγάλη πρόκληση για *τη μετα-Ρομαντική αντίληψη του Βλάχου περί λογοτεχνίας*, καθώς ο καλλιτέχνης έπρεπε να την ξεπεράσει ως αντικείμενο απ' ευθείας (μιμητικής) *αναπαράστασης*, ως μέγεθος που επιβάλλει την αναπαραγωγή του, όχι όμως να την παραμορφώσει ή να την εξοβελίσει.

Σχόλιο [D8]: Τακτικές ανάγνωσης

Θέση [Δελτίο]

Σχόλιο [D9]: Ο.π.

⁴ Βλ. την αφηγηματική θεωρία του στον πρόλογο του διηγήματος «Το μέλαν δακτυλίδιον. Λυπηρόν ιστόρημα λυπηράς εποχής»: *Πανδώρα* 12 (1861-1862) τχ. 271 (1/7/1861) 161.

⁵ *Κωμωδία*, ζ'.

Η τέχνη δεν γινόταν να εξισωθεί με τη φωτογραφία, θα υπογραμμίσει ο Βλάχος το 1879, ασκώντας σκληρή κριτική στον Νατουραλισμό και ειδικά στον Ζολα⁶, δεδομένου ότι το ζήτημα δεν ήταν η αποτύπωση όπως έκαναν οι νατουραλιστές, καταλήγοντας στην «απλήν περιγραφήν του πραγματικού κόσμου» που «εκήρυσαν το Α και το Ω της νέας φιλολογικής θρησκείας» (ό.π.), αλλά η *αναπαράσταση*.

[3]

Το ενδιαφέρον της εργασίας για την έννοια της *αληθοφάνειας* και κατ' επέκταση της *αναπαράστασης*, υποδεικνύει ως **βασικό θεωρητικό πλαίσιο της, την αριστοτελική αντίληψη περί μίμησης και αληθοφάνειας (στο *Περί Ποιητικής*) σε συνδυασμό ασφαλώς με τα Νεοκλασικά συμπληρώματά της (του 17ου και 18ου αιώνα), δεδομένου άλλωστε ότι αποτελούν και τα εμφανή ή αφανή στηρίγματα του αθηναϊκού αισθητικού κανόνα της *αληθοφάνειας*, στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα: οι απαιτήσεις του θεωρητικού αυτού πλαισίου κατευθύνουν την παρούσα μελέτη εκτός από τη λογοτεχνία, και στο πεδίο της θεωρίας της Τέχνης, για ζητήματα εικαστικής *αναπαράστασης*⁷. **Ειδικότερα ενδιαφέρει εδώ**, ως αφετηριακό σημείο αναφοράς, η θέση του Αριστοτέλη στο 9ο κεφάλαιο του *Περί Ποιητικής*, ότι ο ποιητής δεν μιμείται παθητικά ούτε αποτυπώνει πιστά τα δεδομένα του υπαρκτού κόσμου, αλλά ότι αναλαμβάνει συγκεκριμένες καλλιτεχνικές πρωτοβουλίες, δίνοντας στη *μίμηση* ουσιαστικό περιεχόμενο, καθώς οριοθετεί μια έντεχνη διεργασία δημιουργικής *αναπαράστασης* πλέον της πραγματικότητας, χάρη στην άρτια σύσταση του *μύθου*.**

Ο ποιητής είναι κατασκευαστής *μύθων*, ή ακριβέστερα *πράξεων*, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη ζωή των ανθρώπων, επειδή τους προσπορίζουν μια βαθιά γνώση για τη ζωή και τον κόσμο τους: η κατασκευή του *μύθου*, ή η *μίμησης των πράξεων*, συνίσταται ακριβώς στη σύνθεση της πλοκής μιας ιστορίας με ενότητα και συνοχή, που θα μπορούσε να συμβεί («οία αν γένοιτο»), ή ακόμα και που έχει συμβεί⁸. Αυτό επιτυγχάνεται με την επιλογή του ποιητή να κάνει **μια τομή που θα διακόψει την ακατάπαυστη ροή του (μυθικού ή του πραγματικού) χρόνου**,

Σχόλιο [D10]: Η "γεωγραφία" της ανάγνωσης, Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης
Μέθοδος

Σχόλιο [D11]: Η "γεωγραφία" της ανάγνωσης, Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης

⁶ «Ελσημόνησαν», τονίζει ο Βλάχος, «[...]και τοις εσύμφερε προφανώς να λησμονήσωσι, ότι της τέχνης αποστολή δεν είνε να αντιγράφη μέχρι δουλικής πιστότητος την πραγματικότητα, ουδέ ν' αποταμιεύη εις τα έργα της όλην την πεζότητα του καθ'ημέραν βίου, ούτε ν'αντανακλά πάσαν αυτού την κοινήν και άξεστον και ακάθαρτον όψιν[...]. Παρεγνώρισαν ή κάλλιον ειπείν ηθέλησαν να παραγνωρίσωσιν, ότι ο καλλιτέχνης δεν είνε αντιγραφεύς, ουδέ η ζωγραφική φωτογραφία. Προς τί τότε η τέχνη, και ποία της η ανάγκη και ποιός της ο σκοπός, αφού υπάρχει ζωντανή προ των οφθαλμών ημών, πλύ βεβαίως αληθεστέρα και πολύ πάσης φωτογραφίας προτιμότερα η πραγματικότης;»: «Ο Ζολάς και η φυσιογραφική σχολή. Επιστολή προς επαρκιώτην» (1879): *Ανάλεκτα*, τ.Β', 175.

⁷ Βλ. σχετικές μελέτες στη Βιβλιογραφία.

⁸ «Δήλον ουν εκ τούτων ότι τον ποιητήν μάλλον των μύθων είναι δει ποιητήν ή των μέτρων, όσο ποιητής κατά την μίμησίν εστι, μιμείται δε τας πράξεις, καν άρα συμβή γενόμενα ποιείν, ουθέν ήττον ποιητής εστι των γενομένων ενία ουδέν κωλύει τοιαύτα είναι οία αν εικός γενέσθαι[...]» IX, 9 **[Η ακριβής παραπομπή:]**

αναδεικνύοντας ό,τι κρίνεται καλλιτεχνικά πρόσφορο να αναπαρασταθεί, και περνώντας το στο πεδίο της μυθοπλασίας, *κατά το εικός όμως ή το αναγκαιόν*, χωρίς δηλαδή να παραβιαστεί η φυσική ή η λογική τάξη πραγμάτων· η μείζων διαφορά του ποιητή από τον ιστοριογράφο έγκειται ακριβώς σ' αυτήν την καλλιτεχνικά επιλεγμένη τομή, δεδομένου ότι ο ιστορικός δεν ενδιαφέρεται για παραδειγματικές τομές που εμβαθύνουν στις τύχες και τις ροπές των ανθρωπίνων πραγμάτων (τα «καθόλου»), αλλά στη συνταγματική αφήγηση των «καθ' έκαστον» γεγονότων⁹.

Η *αληθοφανής* (κατά το εικός ή το αναγκαιόν) όψη της πραγματικότητας στη λογοτεχνία, που “ανοίγει” τον κόσμο του καθόλου (ή του ιδανικού), οικοδομώντας μια ανθρωπολογικής υφής γνώση, θα διατηρηθεί ως κατευθυντήριο άξονας στην εποχή του Νεοκλασικισμού, σε διαφορετική όμως βάση, καθώς η *αληθοφάνεια* δεν αφορά πλέον σε όψεις του κόσμου, αλλά στα κλασικά κείμενα-πρότυπα που τον έχουν συστηματοποιήσει και ακινητοποιήσει σε ποικίλους ειδολογικούς κανόνες· η *αληθοφάνεια* γίνεται σταδιακά υπόθεση κειμενικών προτύπων και οι ειδολογικοί κανόνες μετατρέπουν τη φύση, σε σύστημα: «*Ce n'est que par ces règles, qu' on peut établir la vray-semblance dans la fiction, qui est l'âme de la poésie*», θα υπογραμμίσει το 1675 ο σημαντικός νεοκλασικιστής θεωρητικός René Rapin¹⁰.

Αναπαράσταση ωστόσο ως διαδικασία καλλιτεχνικού μετασχηματισμού της πραγματικότητας, δεν σημαίνει αποκλειστικά *αληθοφάνεια*. Η *διαφάνεια* της αληθοφανούς αναπαράστασης, αποδίδει με τον όγκο και τον ήχο της, για να θυμηθούμε το μετωνυμικό δίκτυο της Πάπισσας Ιωάννας, σχεδόν απτές, «ψηλαφητές» σημείωνε ο Ροΐδης, εικόνες δύο διαστάσεων, έτσι όπως θα μπορούσε να τις αντιληφθεί το (ατελές) ανθρώπινο μάτι, χωρίς την παρέμβαση του τεχνητού “τρίτου” ματιού της ζωγραφικής προοπτικής· στο βαθμό που λειτουργεί η διαλεκτική της *αληθοφάνειας*, η ζωγραφική προοπτική θέτει ταυτόχρονα τη *διαφάνεια* στη διάσταση του *ιδανικού της γενικότητας τύπου* (Βλάχος). Η *αληθοφάνεια* *στοιχειοθετεί* *μια αναπαράσταση που υλοποιείται σε δύο χρόνους*: ο καλλιτέχνης προσεγγίζει την πραγματικότητα και την “ακινητοποιεί” με τα «φωτογραφήματά» του (Βλάχος), για να απομακρυνθεί κατόπιν από αυτήν, χωρίς όμως να κόψει τον ομφάλιο λώρο που τον κρατά δεμένο μαζί της, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα επιστρέψει σ' αυτήν, γιατί θα αγκυροβολήσει στον κόσμο του *ιδανικού*. Ένας άλλος κύκλος αναπαράστασης θα μπορούσε να ξαναφέρει, σ' έναν τρίτο χρόνο, τον καλλιτέχνη πίσω στην πραγματικότητα (με “πλέονασμα” στις αποσκευές του), ή να μην του “επιτρέψει” να την

Σχόλιο [D12]: Παραπομπή;

⁹ «ο γαρ ιστορικός και ο ποιητής ου τω ή έμμετρα λέγειν ή άμμετρα διαφέρουσιν[...], αλλά τούτω διαφέρει, τω τον μεν τα γενόμενα λέγειν, τον δε οία αν γένοιτο. διό και φιλοσοφώτερον και σπουδαιότερον ποιήσεις ιστορίας εστίν· η μεν γαρ ποιήσεις μάλλον τα καθόλου, η δ' ιστορία τα καθ' έκατον λέγειν»: ό.π., IX, 2 [Η ακριβής παραπομπή];

¹⁰ R. Rapin S.J., *Les réflexions sur la poétique de ce temps et sur les ouvrages des poètes anciens et modernes* (1675), (έκδ.: E.T. Dubois), Γενεύη, Droz, 1970, 26.

εγκαταλείπει ποτέ, αφήνοντάς τον στη δίνη των πολλών και αντιφατικών όψεων του ταυτόχρονου.

Το ζήτημα αυτό, οι άλλοι δηλαδή κύκλοι της αναπαράστασης σε αντιδιαστολή με την αληθοφάνεια, θα αποτελέσει αντικείμενο εκτενούς ερμηνευτικής πραγμάτευσης σε ιδιαίτερη επικείμενη μονογραφία μου, με εφαρμογές σε λογοτεχνικά και εικαστικά δεδομένα της περιόδου που ορίζουν οι τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα και οι πρώτες του 20ού, όπου θα αξιοποιηθούν συνδυαστικά πορίσματα διεπιστημονικών προσεγγίσεων στα πεδία της θεωρίας της λογοτεχνίας, της ιστορίας της τέχνης και της Αισθητικής: η μελέτη αυτή θα αποτελέσει παράλληλα και το θεωρητικό πλαίσιο όχι μόνο της παρούσας αλλά και της προηγούμενης μελέτης μου για την “τύχη” του σολωμικού έργου.

Κλείνοντας τα του μεθοδολογικού πεδίου, χρειάζεται να σημειωθεί ότι η ερμηνευτική θεωρία του P. Ricoeur, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στο ζήτημα της αριστοτελικής μίμησης¹¹, μαζί με τις θεμελιακές κατευθύνσεις της Ερμηνευτικής του H. G. Gadamer¹², συμπληρώνουν τη θεωρητική υποδομή της παρούσας εργασίας, η οποία στηρίχτηκε επίσης και σε ορισμένες βασικές έννοιες της θεωρίας του H. R. Jauss για τον ορίζοντα προσδοκιών¹³.

[4]

Η παρούσα μελέτη αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια που παρακολουθούν την πορεία του Βλάχου από τα πρώτα ποιητικά έργα του, με τα οποία συμμετέχει στους Ποιητικούς Διαγωνισμούς του 1857 και 1858, μέχρι τη συγγραφική (λογοτεχνική και κριτική-θεωρητική) ωριμότητά του στο τέλος της δεκαετίας του 1890, με κομβικά σημεία αναφοράς, τα πρώτα βυρωνικά συνθέματα (1857-1858), την σταδιακή αποστασιοποίηση από τις υπερβολές του Ρομαντισμού, θεματοποιημένη στην ποιητική συλλογή *Ωραι* (1860), την επιστροφή του από τη Γερμανία (1863) και το πέρασμα από το *Φειδίας και Περικλής* (1863) στον Heine (1864-1866), την έκδοση των *Κωμωδιών* του (1871), τα διηγήματά του (1874 κ.εξ.), τα κριτικά-θεωρητικά κείμενά του με άξονα τα είδη και τους τρόπους στην

Σχόλιο [D13]: Η “γεωγραφία” της ανάγνωσης: Μακροσκοπική/άλλες μελέτες

Σχόλιο [D14]: Η “γεωγραφία” της ανάγνωσης: Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης

Σχόλιο [D15]: Η “γεωγραφία” της ανάγνωσης: Μικροσκοπική/στο εσωτερικό της ίδιας της μελέτης
Τα κεφάλαια

¹¹ P. Ricoeur, *Η ζωντανή μεταφορά* (1975), (μετφρ.: Κ. Παπαγιώργης), Αθήνα, Κριτική, 1998, 21-92: βλ. παράλληλα: *Temps et récit. III Le temps raconté*, Παρίσι, Seuil, 1985, 21-42 και 329-348.

¹² H. G. Gadamer, *Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1990 [1η έκδοση:1960].

¹³ H. R. Jauss, «Η ιστορία της λογοτεχνίας ως πρόκληση για τις γραμματολογικές σπουδές» (1967/1970), «Η αισθητική της πρόσληψης και η λογοτεχνική επικοινωνία» (1979), «Η θεωρία της πρόσληψης: αναδρομή στην άγνωστη προϊστορία της» (1987): *Η θεωρία της πρόσληψης. Τρία μελετήματα*, (μετφρ.: Μ. Πεχλιβάνος), Αθήνα, Εστία, 1995, 25-91, 93-107 και 109-136: βλ. του ίδιου: «Limites et tâches d'une herméneutique littéraire», «Adam interrogateur (pour une histoire des fonctions du modèle question/réponse)», «Le texte poétique et le changement d'horizon de la lecture»: *Pour une herméneutique littéraire*, (μετφρ. από τα γερμανικά [*Ästhetische Erfahrung und literarische Hermeneutik*]: M. Jacob), Paris, Gallimard, 1988, 9-29, 33-101 και 357-440.

ποίηση (1874-1875), τη διαμάχη με τον Ροΐδη (1877), την επίκριση του Νατουραλισμού και του Zola (1879), τη γλωσσική του τέλος θεωρία (1891-1892).

[...]